

Agderposten

Lørdag 23. februar 2013

Uke 8 ● Nr 46 ● 140. årgang

Løssalg kr 20

Været i dag

Morgen Midt på dagen Kveld
0 0 +1

SMÅ&STORE side 58

Skal utvikles til båtproffer

Sultne på VM-tittel.

SPORT side 40-41

Håver inn på Idol-suksessen

Alle vil ha en bit av bassen.

KULTUR side 52-53

Arkitekter forakter Kardemomme by

FOTO: STEIN HARALD ØIGÅRD

BYAKSJONISTEN OM:

✓ Politikere som svikter lokaldemokratiet

✓ Barbu og kanaler i Arendal

✓ Holmen-utbyggingen i Risør

HELG side 30-33

På tiggerferd

Forfatteren og legen går med bøsse på gata og tigger om småpenger. Samtidig ber han om millioner i Utenriksdepartementet og bistandsmiljøet.

HELG side 26-29

Klar-selgerne har ikke krefter til å småkrangle med Folk-selgerne.

INNSPILL side 17

Kommuner i vekst og fall

Se hvilke kommuner folk flytter til og fra i fylket, og les om hvorfor.

NYHETER side 6-7

Måtte krype til Facebook

Tvedestrands-ordføreren er på plass, og Lillesands-ordføreren er på gli.

NYHETER side 10

RSA BIL Arendal

SUZUKI Jeep ISUZU

SERVICE & EU KONTROLL

Vi utfører periodisk kjøretøykontroll (PKK) og full service iht fabrikanrens anbefalinger på alle bilmerker. - Også bobiler og biler over 3,5 tonn.

UTVIDETE ÅPNINGSTIDER: 7-18!

Vi ordner transport for våre verksted kunder, kjører / henter / låne biler/ leiebil (gi beskjed om dine ønsker ved time best).

Tlf. 37 00 51 00
www.rsabil.no/arendal

7
05362000076
<

Meningsmitral

I 25 år har han blandet seg i byplanleggerens bol og hakket løs på arkitekter. Det har ført ham til prins Charles' bryllup. Og ut på glatta. Erling Okkenhaug klarer bare ikke å la være.

Tekst: Liv Ekeberg
Foto: Stein H. Øigård

Ikke før har vi trådt over dørstokken og inn i den urbane intelligensiaens høyborg, så ser vi rett på Kaptein Sabeltann. En sørlandsk sjørøver på Litteraturhuset. I Oslo. Sånn har det altså blitt. Men det er ikke Terje Formoe vi er interessert i.

Vår mann sitter lenger inne blant bokreoler og kaffelatter. Brungrå i skjegget med brillene vippende faretruende nær kanten av nesetippen. Han smiler og reiser seg med venstreamen i fatle.

På trynet. - Du skjønner, jeg gikk på trynet i Risør, forklarer han.

Bokstavelig - og billedlig - talt vil nok mange nikke. For Erling Okkenhaug har ikke bare sklidd på glatta på vei hjem fra folkemøte i Risør. Han har også måttet tåle mye utskjelling gjennom flere decennier.

Barbu, Holmen og Arendalskanalene er tre stikkord for den utrettelige vep-sens herjinger på Sørlandet.

– En motforestilling, er det en forestilling som viser mot? Spør Erling Okkenhaug. Han liker å leke med ord, vri og vende på dem på nye måter. Gjennom nettverket Allgrønn har han i over 22 år vist motkrefter sammen med meningsfeller. Her fra folkemøtet i Risør om Holmenutbyggingen som han arrangerte i midten av januar i år.

jøsen

Hans krasse utfall mot lokale politikere og arkitekter rundt Risørs byutvikling generelt og Holmen spesielt, har gitt ham mange fiender i trehusbyen.

«Usle drabantbyblokker» har han kalt utbyggenes planer for den storstilte utviklingen av Holmen som nytt, fancy boligområde med 110 leiligheter for bedrebemidlede fra Østlandet. Funkis i fjæra, kalte Dagens Næringsliv stilen. Blokker med flate tak i sterk kontrast til den vernede, hvitmalte trehusbebyggelsen byen er så kjent for.

- Risør er sørlandskystens Røros, sier Okkenhaug.

- Med den store forskjellen at Røros vet å ta vare på sin egenart, legger han syrlig til.

Mer om arkitektur og utbygging senere, men først vil vi vite litt mer om hvorfor han kan mene så mye om dette. Er det sånn å forstå at han er en arkitekt som elsker å sparke sine egne kolleger på leggen så blodet spruter?

På ingen måte. I motsetning til hva man kunne tro, har Okkenhaug aldri tegnet hus. Han har ikke annen formell utdanning enn det som het realskolen da han var guttevalg i Oslo.

- Jeg strøk på Grefsen Gymnas, to ganger, og måtte gi opp det prosjektet der, sier han enkelt.

Siden har han imidlertid tatt til seg betydelige mengder boklig lærdom om arkitektur, byplanlegging og samfunnsgeografi. Kunnskap om filmredigering og forlagsdrift. Eller hvordan lage et kultursenter i Gudbrandsdalen. For å nevne noe.

Etter et år på Hundtorp folkehøyskole i Gudbrandsdalen («jeg kom tilbake 20 år etter og satte opp Dale-Gudbrands gård der, Østlandets Stiklestad»), ble han handelsreisende i fotoartikler på 70-tallet («ingen kjøpte mer av meg enn Hoff i Arendal»).

Da han var rundt 30, parkerte han bilen med kamaeraer til fordel for ord og bilder og eget firma i reklamebransjen. Trodde han. Men et oppdrag for Oslo kommune skulle bli skjebnesvangert. Vi skal snart skjønne hvorfor.

Okkenhaug er «en sjelden plante i Norge, en libero, frittspillende med full oversikt», ifølge sin nære venn, poeten Jan Erik Vold.

Lidenskapelig og informert. - Erling er en varm, engasjert og oppegående norsk borger som vil fellesskapets beste. Han har mange tanker om hva en by er og hvordan vi best skal leve sammen i den. En kommuniserende og på dypet demokratisk sjel med poesi i bønn. Veldig verdifull for det norske samfunnet, sier Jan Erik Vold på telefon fra sitt hjem i Stockholm.

«Risør er sørlandskystens Røros. Med den store forskjellen at Røros vet å ta vare på sin egenart»

Han mener det er på tide staten viser sin taknemlighet for Okkenhaugs utrettelige engasjement. Vold jobber nå for at vennen skal få statsstipend som gis «til personer innenfor tverrfaglige eller uvanlige arbeidsfelt av samfunnsmessig betydning».

De to ildsjelene fant hverandre i et felles engasjement for bevaring av gamle Bislett stadion i Oslo på slutten av 90-tallet. Da hadde unge Erling allerede forlatt reklamebransjen og funnet sitt kall. Aksjonistens kall.

- Vi agerte mye i hop og ble veldig godt knadd sammen. Erling la ut alle mine innlegg på nettsiden sin, Allgrønn. Bislett er en av mine mange tapte saker, men vi fikk i hvert fall sagt fra, sier Vold.

Må, bare må. Nå for tiden møtes de to smått aldrende herrer helst i badebukse når Vold er på Oslo-visitt. De svømmer tusen meter sammen, og «smella går», som Vold sier. Etterpå spiser de frokost og skravler videre.

Erling er kunstnerisk, veldig poetisk, mener diktervennen. Kan hende er det kunstnersinnet som tvang ham bort fra fast inntekt i reklamebransjen på

80-tallet og over i en tilværelse som fulltids ildsjel og idealist med langt flere arbeidstimer i døgnet enn folk flest, og langt lavere årslønn for strevet.

- Hvorfor jeg gjør det? Jeg må si som malere, fotografer og forfattere jeg kjenner: Fordi jeg ikke kan la være, sier Okkenhaug.

- Systemsvikt over alt. Og det er ikke mangel på saker å gripe fatt i. Overalt ser Okkenhaug eksempler på politikere som bryter demokratiske spilleregler og vanlige folk som må lide for stupide, udemokratiske beslutninger.

- Det er systemsvikt i demokratiet når politikere kan overlate til utbyggere å regulere områder med store konsekvenser for sårbare bymiljøer, uten presise krav til steds kvaliteter, hamrer Okkenhaug.

Uten å trekke pusten. Men hvorfor er det til stadighet Sørlandet som får unngjelde?

- Det har en så enkel forklaring som at jeg har venner der. Jeg har ei hytte der og oppholder meg mye på Sørlandet. Hadde jeg hatt masse venner på Hamar, så hadde Hamar fått det, assa, sier han med et skeivt smil.

I Arendal har han siden slutten av 80-tallet engasjert seg sterkt for at kanalene skal åpnes igjen, i Lillesand var han sterkt medvirkende til at en større regulering han mente ville ødelegge sørlandsidyllen, ble skrinlagt. I Risør har han som kjent bitt seg fast i leggen på utbygger av Holmen.

Livredd det koselige. - Arkitekter i dag forakter Kardemomme by.

Forakter begrepet koselig. Fordi det ikke inneholder noe intellektuelt å drøfte. I Norge i dag er det en kamp mellom hjertet og hjernen - dessverre er det hjernen som vinner. Verden har blitt så kald, sier Okkenhaug.

Servitøren setter en tallerken «Oslogryte» foran ham. Passende nok. For er det én by, foruten sørlandsbyene, som har fått kjenne «vepsen Erlings» evinnelige summing og stikk, så er det hovedstaden. Vi benytter pausen i det han tar den første munnfulen til å smette inn et spørsmål.

- Du flyttet fra Møllenberg i Trondheim til Oslo som åtteåring. Er det lengselen etter barndommens trehusmiljø som driver deg i kampen mot moderne arkitektur?

- Møllenberg var mitt Shangri'la. En skomaker, en fiskebutikk, ei løkke å spille ball på ... Jeg var lekekamerat med Odd Reitan. Faren hans drev stedets kolonialbutikk. Så ja, jeg har nok en veldig lengsel etter det omsorgsfulle trehusmiljøet jeg vokste opp i. Den lengselen i meg er nok med på å drive meg, medgir Okkenhaug, før han raskt slenger på en faglig begrunnelse:

- Arkitektprofessor Christian Norberg-Schulz kaller det «stedets kraft og sjel», definert som genius loci. Jeg oppdaget begrepet humanøkologi. Det handler om å forstå mennesket i sine naturlige, skapte og sosiale omgivelser.

Sånn snakker han. Og som han kan snakke. Men hvor startet engasjementet?

Et kall. Flammen til det som synes som

Erling Okkenhaug (Allgrønn) og Audun Engh (Intbau Scandinavia) i samtale med Prinsen av Wales på hans økologiske gård Highgrove i 2001.

FOTO: PRIVAT

Siden 1989 har Erling Okkenhaug kjempet for at kanalene skal fram igjen i Arendal. Her nummer to fra venstre.

Siden 1989 har Erling Okkenhaug kjempet for at kanalene skal fram igjen i Arendal. Her nummer to fra venstre.

Poeten Jan Erik Vold og Erling Okkenhaug er gode kompiser som gjerne løser verdensproblemer i bassenget. – Skal du ha en tittel til intervjuet ditt, kan det være «En god nordmann», foreslår Vold. FOTO: RIKSANTIKVAREN

Kongepuddelen Thira (10) er fra Kragerø.

► en evigbrennende ild, ble tent med en reklamejobb i 1985.

34-årige Erling hadde fått i oppdrag av Oslo kommune å lage informasjonsbrosjyrer for planene om utbygging av Grønland og Vaterland, der Oslo Plaza, bussterminalen, Galleri Oslo og Oslo City senere skjøt i været. Ikke hadde han utdanning i arkitektur eller byplanlegging, men han så på tegningene og spurte seg selv hvordan det blir å være menneske blant disse kolossene av noen bygninger.

– Da jeg skjønte at byplanleggerne og politikerne ikke var interessert i å skape gode steder for mennesker å leve, ble jeg fryktelig trist og provosert. Hvorfor i all verden har de denne viktige posisjonen når de ikke tenker på hva de kan levere til menneskene, til fellesskapet, husker jeg at jeg tenkte.

Stedskraft. Oppdraget for Oslo kommune ble en øyeåpner. Unge Erling tok et drastisk og modig valg. Sluttet med å ta reklameoppdrag og ga seg selv en livsoppgave; å jobbe for at folk flest skal bo i omgivelser de har godt av. Sikre steder kvaliteter, som han sier.

Det handler om stedskraft. Værekraft og bærekraft. Alle begrepene er for ham bundet sammen. Han samlet dem i nettverket «Allgrønn – forum for humanøkologi».

Allerede fire år etter det radikale val-

get om å forlate reklamevirksomheten for å kjempe for et mer menneskevennlig bymiljø, markerte han seg i offentligheten.

«Idéregissør Erling Okkenhaug», som Aftenposten kalte ham, ledet en planleggingsgruppe som foreslo å omskape Dittenhullet, der Oslo tinghus ligger i dag, til en grønn oase med fiskedam, foss, plener og trær. Den kampen vant han ikke, men han ga seg ikke. Giret bare om. Og ga gass mot containerhavnen. Det skulle imidlertid komme til å koste. Dyrt.

Begravde containerhavna. Okkenhaugs øyne gnistrer farlig til der de titter skrått opp bak nesetippbrillene mens han nipper til kaffen.

– De planene for containerhavna, de begravde jeg med bare nevne.

Da Oslo kommune åpnet for en enorm containerhavn på Filipstad, kunne ikke Erling Okkenhaug sitte stille. For å finansiere kampen mot containerne «midt i fleisen på Oslos ansikt», solgte han leiligheten sin i Oslo. Nulla seg økonomisk, som han sier. Millionene er borte, men han vant.

Han føret Venstre og Odd Einar Dørum med argumenter og jobbet knallhardt i kulissene. Containerne måtte vike for Fjordbyen og Tjuvholmen med Astrup Fernley-museet og rekreasjonsområdet mot sjøen som i dag får inter-

nasjonal ros. Og i dag sloss Oslos politikere om æren for fjordbyen.

Rev i Tigerstaden. Vi går ut i snøværet. Skrår over Parkveien og inn i portrommet til Cochs Pensjonat. Her har han sitt kontor under jorda.

– Revehiet kaller jeg hulen min, fordi den har seks utganger og fordi det er her jeg lærer bort revestrekene mine, sier Erling mens han viser vei ned trappen til kjelleretasjen. Her holder han kurs og konferanser for aktivister som vil lære. Her blir også nettsidene hans oppdatert. Allgrønn.org, stedskraft.no, plansmier.org, omgivelser.no og tilstedte.org.

Vi kommenterer at det ikke kan være billig å ha kontor midt i Parkveien, et jentekast fra Jan Thomas' skjønnhets-salong og Lorry. Han har 2662 venner på Facebook, svært mange av dem er kjente navn i det såkalte Kultur-Norge. Har han også et hemmelig nettverk av rike velgjørere?

– Det har vært det. I perioder har noen bidratt til mine kostnader med det jeg kaller stipendier, blant annet fra investor Petter Olsen. Jeg hadde også støtte fra Bergesens Stiftelse, men de siste årene har jeg ikke hatt det. Nå for tiden har jeg en særs utrygg økonomi, men jeg lever enkelt i en knøttliten leilighet sammen med min kjæreste gjennom tju år. Jeg har ikke lagt meg opp

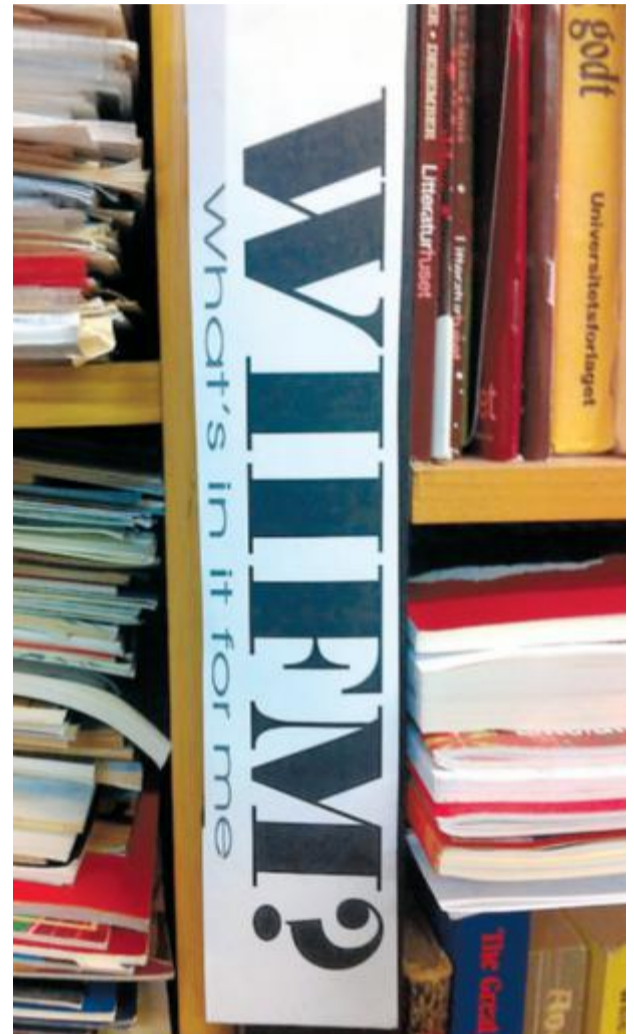
«Det er bare én ting som er verre enn motgang. Det er medgang.»

en krone, men jeg skylder heller ikke fem øre.

Denne uken fikk Erling Okkenhaug avslag på søknaden om støtte fra Fritt Ord til en folkemøteturne i kongeriket for å opplyse folk om hva miljøet vi lever i betyr, det han kaller stedskraft. Det var et tungt slag. Nå er han på utkikk etter andre støttespillere i kampen mot betong og sjelløs arkitektur.

Prins Charles. En åndsfrende, om enn ingen velgjører, har han helt på toppen i det britiske kongehuset. Da prinsen av Wales giftet seg med hertuginne Camilla Parker Bowles, var Okkenhaug en av svært få inviterte nordmenn foruten kronprinsparet. Forklaringen ligger i den «grønne» prinsens engasjement for såkalt New urbanism. Stedsutvikling og bærekraftig bruk av jorda. Okkenhaug har deltatt i flere av Prins Charles' nettverk, blant annet «A Vision of Europe».

– Ber du meg trekke frem et forbilde, må jeg si prins Charles. Han er modig og fremsynt. I en tale på et jubileum for

Risør. – Hun er mitt alibi for å bry meg med byen, sier han. Her er de på hytta ved Leivann på Gjernes mellom Risør og
FOTO: PRIVAT

engelske arkitekter, sa han: «Dere har ødelagt mer i England enn tyskerne klarte å bombe under krigen». Det er ikke lett for en mann med hans hatt å si noe sånt, altså.

Sjofle Barbu-bygg. Men Okkenhaug vil ikke ha klistret på seg at han bare kjemper for museumsaktige byer der alt nytt skal bygges slik det var før.

– Hvis man ser på de absolutt sjofle næringsbyggene som er satt opp i Barbu nå, er det svaret på at vi ikke vil bo i et museum? spør han, og fortsetter på innpust.

– Slike kolosser bygger man stort sett langs motorveier for å dempe trafikkstøy inn mot boligfeltene. Det er eneste saliggjørende argument for å sette opp sånne bygg. Jeg har ofte advart mot at arkitektur blir til spekulatur, sier han.

For fantastisk. Den tidligere reklamemannens evne til å spissformulere og finne catchy vendinger har gitt ham utallige oppslag i radio, fjernsyn og aviser gjennom snart tre tiår. Til forargelse for noen og glede for andre.

– Erling er ikke en mann av bare store ord, men også stor på jord, sier Céline Thommesen, nyvalgt leder for Kanalselskapet og mangeårig venn av Okkenhaug.

– Han er god å diskutere konseptutvikling med. En klok mann og et omsorgsmenneske, sier hun.

På spørsmål om hvorfor kanalsaken i Arendal ikke har beveget seg en millimeter siden han dro igang debatten i 1989, svarer Okkenhaug:

– Jeg tror ideen om å gjenåpne kanalene har vært for fantastisk for ydmyke arendalitter.

Sørlandsrefseren. I løpet av våren kommer dokumentarfilmen om Erling Okkenhaug. Filmskaperen og sørlendingen Pål Winsents har fulgt ham i fem år. «Sørlandsrefseren» skal den selvsagt hete, og viser ildsjelen i fri dressur, med og uten hund. For Erling har et helt spesielt forhold til kongepuddelen Thira. Hun har egen blogg og i skrivende stund har han lagt ut 2500 bilder av henne med refleksjoner «hun» gjør seg.

– Thira er fra Risør og er mitt alibi for å bry meg med hva som skjer i Risør, smiler han.

– Nå som jeg har slått skulderen, er hun min fysio-Thira-peut, sier Okkenhaug.

Til høsten gir den firbeinte og hennes eier ut bok sammen: «Thirapy – creative comfort».

– Hun skal trøste folk med at alle har kreativitet. Meg trøster hun hele tiden.

Okkenhaug elsker å leke, helst med ord og bilder. Og han må dele det. Få det ut i verden. Derfor er Facebook så perfekt, synes han.

Her om dagen la han ut:
 «Jeg kom til å tenke at et teaterstykk-

ke om et modig menneske er en motforestilling.»

– De kloke menneskene jeg kjenner responderer og da kommer jeg videre på den tanken, sier Okkenhaug.

Det er ingen vegger mellom den lekne kunstneriske Erling og aksjonist-Erling, som han sier.

Risør-revansjen. Rå kapitalisme er vår tids pest, utbasunerer Okkenhaug. Folk må høres. Våre omgivelser er for viktig til å la utbyggere, kapitalismen og arkitekter få bestemme, mener han. I januar leide han derfor Risør rådhus og kalte befolkningen inn til stedsdugnad med syv arkitekter om utbyggingsplanene for Holmen. Plutselig snudde vinden han har hatt i fleisen i flere år. Da vi ringte for å avtale tid og sted noen dager etter møtet, var Erling Okkenhaug i hundre.

– I dag er det julaften, assa! Myggefår (Oddvar Mykland, tidligere sjefredaktør, nå spaltist i Aust-Agder Blad og far til Erik «Myggen» Mykland, journ. anm.) kommer med en hyllest til meg. «Okkenhaug får det til» skriver han. Plutselig er det på feiser'n og folk b'ynner å laike, vettu! Det er en morsom tid nå!

Hva hadde skjedd? Mykland som ifølge Okkenhaug i sju år har brukt spaltene til å kritisere hans kamp i Risør, skrev nå at aktivisten har «benyttet seg av ytringsfriheten på en særdeles

FAKTA

Erling Okkenhaug

- Født i Trondheim i 1951
- Flyttet til Oslo som åtteåring og har bodd der siden
- Kommunikasjonsrådgiver, foredragsholder, miljøaktivist og kunstner. Se Allgronn.org
- Sterkt engasjert i byutvikling på Sørlandet i snart 30 år
- Hytte i Risør
- Samboer med Hanne Kristoffersen gjennom 20 år
- Har gitt ut en rekke bøker og laget en dokumentarfilm
- I løpet av våren kommer en dokumentar om ham selv

effektiv måte» og støttet ham på kommentarplass.

Han har ingen planer om å gi seg. Han er overbevist om at Arendal en dag får sine kanaler og jobber nå iherdig for at Grimstad skal se potensialet han mener ligger i den gamle Fuhrs vinkjeller og området rundt. Og ennå er ikke Barbu eller Holmen avklart. Okkenhaug er forberedt på mer motvind.

– Det er bare én ting som er verre enn motgang; det er medgang. Da mister du skjerpningen.